

tribus, & obfint corpori, cuius caput Christus est secundum primæ rationis facturam. Hinc enim grauati nõ poterunt sursum iungi capiti suo, ut instaurentur in illo, & honorati effecti quasi prima parte corporis truncati, totos se dantes mundo ad sensum carnis explendum. Sagina enim carnalis sensus traditio humana est, quæ hoc dicit sufficere, quod carnis tradidit prouidentia. Rationem enim uidetur habere sapientiæ iuxta carnem, quia ex elementis est omnis corporalis natiuitas: ac per hoc non esse incongruum inquit, his inclinari, quorum gubernaculis humanum regitur genus, ut his se subiiciat quæ uidet mundi clarissima, nec requiri debere spiritualia: quia his solis, inquit, ducibus uti concessum est, & per hæc rationem negligunt autorem.

CAPVT III.

SI enim cõsurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est ad dexteram dei sedens.) Hos cum Christo resurrexisse asserit in baptismo, qui super cælestia cogitant, ubi sedes est Christi, ubi deus pater filio suo tradidit dexteram, ut regnet & iudicet. Iudicis enim in sinistra federe non est. Resurrectio tamen duas habet formas, ut primo animo de terris resurgat ad cælos, deinde recepto corpore resurgat raptus obuiam Christo. ¶ Quæ sunt sursum sapite, non ea quæ super terram.) Supernorum cælorum, qui æterni sunt, habitacula nos petere exhortat, ab his autem omnibus quæ in firmamento sunt, & in firmamento dissimuladum. Quisquis enim his se superstitionibus occupauerit, impedimentum patietur. Non enim poterit hæc transcendere, quibus se inclinauit ut dominis. ¶ Mortui enim estis, & uita uestra abscondita est cum Christo in deo.) Apud mundi sensum mortuus Christus uidetur, & discipuli eius, dum constet uiuere illum his omnibus. Idcirco carnalibus ac mundanis abscondita est uita Christi & suorum in deo, extra mundum in regno eius cælesti, in quo uiuunt. ¶ Cum Christus apparuerit uita uestra, tunc & uos apparebitis cum illo in gloria.)

Vita

Vita nostra Christus est, quia legimus in Actis apostolorum hunc esse uitę autorem, qui a perfidis non creditur futurus iudex. Cum autem aduenerit in uirtute cęlesti, & uisus fuerit esse quod minime credebatur, tunc apparebunt cum illo etiam qui crediderunt in illum, & manifestabitur omni perfidię, quia uiuit cum suis in gloria. Hęc consolatio fiduciam spei parit, ut securi de futura uita omnia postponentes, Christum sequamur. ¶ Mor
tificate ergo membra uestra, quę sunt super terrę, forni
catione, immundiciã, libidine, cõcupiscẽtiã malam, &
auariciã, quę est idolorum seruitus. Quoniã omnia simul peccata corpus esse in epistola ad Romanos significat, idcirco singula delicta describens, mēbra ea appellat, ut post acceptam ac seruata euangelicam de saluatoris plenitudine ratione, bonę uitę operã darẽt, abstinẽtes se ab omni turpitudine, & desiderio malo, quo possint peritię diuinę fructũ nõ amittere. Multũ em̄ obest scire ueri rationem, & minime illam factis prosequentibus affirmare. Hinc est unde & dominus inter cętera ait: Qui autem, inquit, scit uoluntatem domini sui, & non paruerit ei, uapulabit multis. Auariciã tamen idololatrię comparauit, ut nihil illa scelestius demonstraret. Sub uno nomine duo pessima & impia genera designauit, & quę omni ratione monet fugienda. Primum enim & pergraue crimen est idololatria. Quid enim tam perniciosum, tamq; funestum, q̄ ad iniuriam creatoris dei, lignis & lapidibus uel alijs metallis honorificentię eius nomen tribuere, cum ipsi non patiantur, ut seruus nomine dñi nuncupetur: quem nõ natura utiq;, sed quẽdã cõditio subiicit seruituti? Aliud ecõtrã crimẽ est auariciã, non dispar malicia, sed diuersum in nomine. Vnde ad Timotheum ait: Radix em̄ omniũ malorũ est auaricia. Omniũ em̄ capax est delictorũ, ut auaritię suę qd̄ impossibile est impleat desiderium semper, semper bibens & semper sitiens. Nõ immerito ergo sub uno nomine utrũq; malũ ostendit. Penẽ enim uno explentur opere, quia sicut idololatria uni deo auferre nitit̄ gloriã, ne qd̄ eis peculiare

Luca. 12

1. Tim. 6

Agg. 2

est, solus habeat nomen diuinitatis sibi soli condignum ita & avaricia in dei se res extendit, ut si potest fieri unus & solus creaturam eius sibi usurpet, quam deus omnibus fecit. **Vnde dicit deus per prophetam: Meum est aurum, & meum est argentum. Vtraq; igitur deo est inimica, amba enim deo abnegant quae eius sunt. ¶ Propter quae uenit ira dei.)** Malorum memoratorum causa uenturae dicit iudicium dei, ut uindictetur in hos qui contempto deo & lege eius, interdicta sequi maluerunt. **¶ In quibus & uos aliquando ambulastis, cum uiueretis in illis.)** Quantum illis beneficium praestiterit gratia dei per Iesum Christum, non tacet, ut gratulentur euasisse se iram quae uentura est repente super infideles totius terrae, & tales semetipsos prebeant, ut parere possint praecipis ei⁹, a quo a morte secunda sunt liberari. **¶ Nunc uero deponite & uos haec omnia, iram & indignationem, animi maliciam, blasphemiam, turpiloquium de ore uestro non procedat. Nolite mentiri inuicem. Exuite uos ueterem hominem cum actibus eius, & induite nouum, qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius qui condidit illum, ubi non est Graecus & Iudaeus, circuncisio & praeputium, Barbarus & Scytha, seruus & liber, sed omnia & in omnibus Christus.)** Nunc ab his prohibet quae minora peccata uidentur, ne forte quia superius quae grauiora sunt, mortificanda mandauit: haec admittenda, aut quasi non periculosa, non fugienda putarent, simul etiam ut exuti ueterem hominem, id est tam uerbo quam actu & incontaminatos se uident, noui facti in Christi per agnitionem ueritatis, quae olim lauit: modo autem manifestata est per nouam legem credentibus, ut similes fiant imaginis eius qui creauit illos. Imago haec in conuersatione bonae uitae intelligenda est, sicut dicit ad Corinth. in epistola prima 11. ca. 9. **Quemadmodum portauimus imaginem eius qui de terra est, ita & portemus imaginem illius qui de caelo est. Ipse est ergo creator hominis, cuius imaginem portare uos iubet in sanctitate & bonis operibus, quae de filiis dei agnitione descendunt. Nemo enim potest**
bonam

bonam & mundam habere uitam, nisi habeat cui hanc exhibeat, à quo si non præmium, certe uel laudem expectet. Sed apud deum & laus & præmium sperantur, quia non patitur dei iusticia eum, qui carnis uitia uicerit, nõ coronari. In hac itaq; agnitione nullus ut indignus excipitur, quasi non mercatur accedere ad fidem Christi. Omnes enim accedentes unum fiunt, deleri quid fuerint, & scripti quod esse cœperint, ut quia unius fidei sunt, in coipso unius sint & meriti, ut quos fides iungit, non possint discerni, propter quod diuersi natura & gentes siue conditione sunt. Omnia enim & in his omnibus Christus est. Quia enim cuncta membra eius sunt, omnia Christus est, ut dum una confessio eorum est, de spe eius in omnibus Christus, & sic omnia corpus eius sunt, ut professio eorum & natura concordet. Alia est tamen imago hæc, quam de agnitione Saluatoris dicit creati, & alia imago ad quam factus est primus homo. Ista enim imago est & in femina, cum agnoscit eum qui se creauit, & obtemperans uoluntati eius, abstinere à uitâ turpi, & actu peruerso. Illa autem imago in solo uiro est, sicut idem dicit in epistola ad Corinth. prima cap. 11. Vir quidem non debet uelare caput suum, cum sit imago & gloria dei. Si autem & mulier non uelaret caput, esset & ipsa imago dei. Sed incongruū erat ut facta uiro subiecta diceretur esse imago dei. Nam & in Gen. primo cap. ita ait: Et fecit deus hominem, ad imaginē dei fecit eum, ut sicut deus unus est, unus ab eo fieret homo: ut quomodo ex deo uno omnia, ita ex uno homine genus esset super faciem totius terræ. Unus igitur unum fecit, qui unitatis eius haberet imaginem. Et ipse in uiro & muliere est similitudo mysterij patris & filij. Barbarum tamen ab Scytha segregauit, sicut seruum à libero: non utiq; in Christo, in quo omnes unum sunt, sed in morum feritate, & gentis immanitate. Peiores enim hos Barbaris intelligi uoluit, anteq̃ credant, cum Græcorum libri iusticiam eorum prædicent, quam duce natura sequebantur. Intantum magnū apud eos peccatum furti habebatur: quod Græci magna

cum industria, inquit, & doctrina iustitiæ femitas inuestigarunt, hos naturaliter apprehendisse collaudat. Sed quomodo degenerant omnia, postea magis uituperabiles esse ceperunt, quam fuerat ante laudabiles. Postquam enim mulieres eorum lege uiri uti ceperunt, quas Amazonas primitus asserunt appellatas, totam Asiam contra naturam subicientes, sic contigit, ut & uiri canum more rabi di efficerentur, immanes, syluestres, inculti, plus quam Barbari intantum immutati, ut carne humana uescenda imbuerentur. Quid mirum, cum & ipsi Romani longe alij fuerint quam nunc sunt. Nam & mulieribus eorum castitatis causa uini usus incognitus fuit, sicut nunc aqua. Intantum enim uigebat disciplinae autoritas, ut subiectum uas non faceret quod uolebat. ¶ Induimini ergo ut electi dei sancti & dilecti uiscera misericordie, benignitatem, humilitatem, sensus mansuetudinem, longanimitatem, prebentes uobis inuicem patientiam, & donantes alius alij, si quis aduersus aliquem habet querelam, sicut & Christus donauit uobis, ita & uos facite. ¶ Ut lucrum possint habere, ad haec eos facienda hortatur, quae meritum collocant apud deum. A peccatis autem abstinere timor facit, ueretur enim ne mala faciens, poenis subdatur. Haec autem quae nunc facienda monet, ad profectum pertinent meritum: ex uoluntate enim fiunt, non ex necessitate. Qui ergo ab illicitis se abstinere, habet laudem: qui uero a licitis temperat, & laudem habet & praemium. ¶ Super haec autem omnia charitatem, quod est uinculum unitatis, & pax dei in cordibus uestris exulter, in qua & uocati estis in uno corpore, & grati estote. ¶ Quia enim omnium maior est charitas, huic magis studendum hortatur. Tunc enim omnia, quae supra mandauerat seruanda ad effectum praemiorum poterunt deduci, si duce charitate iter ambularet legis. Tota enim mente operatur, qui de amore aliquid operatur aut facit. Hypocrisis & simulatio non est in charitate. Quare & Ioannes apostolus. Timor, inquit, non est in charitate. Qui enim timet, perfectus non est. Perfecta enim dilectio foras mittit timorem. Vnde & dominus amari se

1. Ioan. 4

maluit

maluit q̄ timeri . Hæc est enim quæ cõplectitur unitatē,
hæc quæ omnes unū corpus facit, hæc est quæ uerā habet
pacē, quā corde puro custodit. Potest em̄ pax dici, & non
habet charitatē: charitas enim semper secū habet pacē.

¶ Verbū Christi habiter in uobis abunde in om̄i sapiētia
docētes, & monētes uosmet ipsos psalmis, hymnis, canticis
spiritualibus, in gratia cātantes in cordibus uestris deo.)
Hæc meditata monet semper, quæ sonent Christū. Hęc
in corde habenda, quæ deo patri semper gratias referāt,
ut uox canora illi seruiat, illū laudet psalmus, hymnus
extollat. Et huic soli notū sit, qui occulta peruidet men-
tis, à quo speratur & præmium . In cordibus illi cantari
mādauit, ne fauore hominū fieret, & fructum amitteret.

¶ Omne quodcunq; facitis in uerbo aut in opere, omnia
in noie dñi Iesu, gratias agentes deo, & patri p̄ ipsum.)
Quoniam supra in corde deum laudari, & illi gratias re-
ferri præcepit, nunc tam in uerbo quàm in opere totius
cõuersationis nostrę nomen domini Iesu laudari & exal-
tari hortatur, ut cum uerba nostra carent reprehensio-
ne, & opera nostra bona sunt, magnificetur dominus Ie-
sus, cuius magisterio inuituperabiles sunt discipuli. Tūc
enim ueras gratias agimus deo per ipsum, si modum præ-
ceptorum eius custodiamus . ¶ Mulieres subditæ esto-
te uiris, sicut oportet in domino .) Ita præcepit mulie-
res subditas esse debere uiris, sicut mandauit deus in cæ-
tera, dicēs ad mulierem : Et ad uirū tuum conuersio tua, Gen. 3
& ipse tui dominabitur, ut ipso ritu & disciplina timeat
uirū suum quasi dominū, ex quo cœpit esse. ¶ Viri dili-
gite uxores uestras, & nolite amari esse ad illas.) Rigo-
rem uirilē legis emollit, ne potestate qua præualet, ni-
mius quis sit in dominatu uxoris : sed debet respicere &
affectum, quia mulier caro eius est, ne plus illā humiliās
exacerbet, & cõtraria cogitet. ¶ Filij obedite parētibus p̄
om̄ia, hoc em̄ placet deo.) Nō pōt aliud placere deo, nisi
q̄q̄ iustum & pium est. Tunc possunt filij deū habere pro
pitiū, si debitā honorificētiā repēdāt parētibus, circa ob-
sequū illoꝝ faciles, & in cõtēptū difficiles, sciētēs filij nūq̄
aduer

aduersus parentes prouidere. ¶ ¶ Patres nolite ad iram prouocare filios uestros, ne pufillo animo fiant.) Modos præcipit patres debere esse filiis, ne coartari ab eis, delinquant in illos, & deum offendant quod nolunt. **Ira** enim inconsiderata res est, intantum, ut aliquando nec sibi parcat qui irascitur. Debent enim recordari partes quia fuerunt & ipsi filij, considerare autem filij quia tuti sunt patres, ut æquo liberato consilio utriusq; partis, & filij subiecti sint, & patres modesti. ¶ ¶ Serui obaudite per omnia dominus carnalibus, nõ ad oculum seruientes, quasi hominibus placetes, sed in simplicitate cordis timentes dominum.) Quoniam deo aliter seruari non potest quàm puro corde, occulta enim præuidet animorũ, sic & hominibus præcepit seruire debere. Qui enim ad oculum seruit, in occulto aliud facit: qui enim ex animo talis est foris qualis & intus. Si ergo in obsequio fuerit fidelis, promerbitur dominum. Quia ipse dixit: Qui in minimo fidelis est, & in magno fidelis est. Si enim ei qui ad presens uindicat, fidelis nõ fuerit, qui fieri poterit, ut illi fidem exhibeat, quem post mortem audit iudicaturum? Idcirco in domini carnalis causa iustum uult esse seruum & obsequentem, ut possit & in dei rebus & fidelis esse & obsequens. Si enim in præsentem idoneus fuerit ubi scit nulla esse nisi corruptibilia præmia, quanto magis propensior erit in dei deuotione, quem scit fidelibus immortalia daturum præmia. ¶ ¶ Quicquid facitis, ex animo operamini ut domino, non hominibus, certi quod a domino recipietis retributionem hæreditatis dñi Christi, cui seruitis. Qui enim inique gerit, fert id quod gessit inique, & non est personarum acceptio apud deum.) Ut promptos illos in obsequio & fide faciat, mercedem illos bonorum operum accepturos promittit a deo in regno Christi. Quod ut probatum sit & acceptum, sic illos uult obsequi, sicut domino a quo mercedem expectant. Aut si inique egerit, nõ solum hominem offendit, sed & deum, quem in admissa fraude carnalis domini contempnit. Si autem bene egerit, non erit apud deum seruus ho-

minis

Lu. 16